

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу Яковенка Романа
Володимировича «Основи підвищення продуктивності яблуні і груші за
оптимізованого удобрення», представлену на здобуття наукового ступеня
доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю
06.01.07. – плодівництво.**

1. Ступінь актуальності обраної теми докторської дисертації.

Стратегічною метою розвитку садівництва є інтенсивне господарювання шляхом удосконалення технологій і організації виробництва на основі використання досягнень науки й передового досвіду. В Україні плодові насадження вирощуються в різних ґрунтово-кліматичних умовах, тому системи удобрення мають бути диференційовані за зонами та вирішувати завдання реалізації потенційної продуктивності дерев через оптимізацію мінерального живлення, підвищення ефективної родючості ґрунтів у садових ценозах і виробництва високоякісних плодів.

На даний час перед садівниками гостро стоїть питання високої вартості добрив, що в структурі витрат на вирощування найбільш поширених культур яблуні і груші займає вагоме місце. Розробка системи удобрення для досягнення оптимізації поживного режиму ґрунту завдяки внесенню необхідної кількості певних добрив для основного удобрення та використання в комплексі позакореневих підживлень сприятиме економному їх використанню та відповідно зниженню собівартості вирощуваних плодів. Завдяки зменшенню внесення добрив оптимізоване удобрення також відповідає запровадженню екологічно безпечних технологій в садівництві та отриманню якісних плодів. Це питання є актуальним у садівництві, особливо при закладанні нових інтенсивних насаджень на місцях розкорчованих садів, де проявляється ґрунтовтома, і необхідності покращення родючості ґрунту під ними для подальшої високої продуктивності.

Враховуючи вище наведене вважаю, що науково обґрунтована система удобрення насаджень яблуні і груші через оптимізацію мінерального живлення

та підвищення ефективної родючості ґрунту в садових ценозах впродовж вікових періодів плодкових дерев є актуальною проблемою, спрямованою на підтримання стабільно високої продуктивності насаджень та якості плодів.

Робота виконувалася впродовж 2007–2020 рр. у рамках програм Уманського національного університету садівництва: «Оптимальне використання природного і ресурсного потенціалу агроєкосистем Правобережного Лісостепу України», «Оптимізація використання природного і ресурсного потенціалу агроєкосистем Правобережного Лісостепу України» й «Удосконалення існуючих та розробка нових технологій вирощування садивного матеріалу, плодів, ягід і винограду в Правобережному Лісостепу України». Результати роботи використано в звітах навчально-наукової лабораторії Уманського НУС «Оптимізації родючості ґрунту в плодоягідних насадженнях» за темою: «Унікальна дослідницька агроєкосистема яблуневого саду Уманського національного університету садівництва», за замовленням Міністерства аграрної політики та продовольства України.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх новизна і загальнонаціональне або світове значення. Дисертаційне дослідження Яковенка Романа Володимировича присвячено вирішенню проблеми забезпечення високої продуктивності та якості плодів незрощуваних насаджень яблуні і груші різних сортопідщепних комбінуваних за повторного вирощування на темно-сірому опідзоленому ґрунті застосуванням оптимізованої системи удобрення впродовж вікових періодів дерев та зниженню негативного впливу ґрунтовтоми на ріст молодих дерев яблуні на вегетативній слаборослій підщепі за повторної культури.

Мета дослідження сформульована правильно, чітко поставлені завдання та використано сучасні методологічні підходи щодо планування дослідження, а їх виконання обумовило переконливість результатів, що дає підстави визнати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Висунуті наукові положення та запропоновані висновки і рекомендації сформульовані у докторській дисертації аргументовані, узгоджені з теоретичними даними та експериментальними дослідженнями. Вони цілком обґрунтовані, не викликають сумнівів, а їхня достовірність підтверджена статистичним аналізом дослідних даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні закономірностей підвищення продуктивності повторних насаджень яблуні і груші сильно- та середньорослих сортопідщепних комбінуваних за оптимізованого удобрення в різні вікові періоди і розробки заходів послаблення дії ґрунтовтоми у новозакладених насадженнях за повторної культури.

Одержані результати досліджень мають вагомим загальнонаціональним значенням, підтвердженням чого є їх впровадження у виробництво в промислових плодівих насадженнях різних областей України, що підтверджено актами впровадження. В садівничих регіонах України поширюється науково-технічна інформація, зокрема з удобрення насаджень яблуні і груші, та надається дорадча допомога асоціації Укрсадпром (підтверджено довідкою).

3. Повнота викладу наукових положень в наукових публікаціях, зарахованих за темою докторської дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 59 статей та тез доповідей, з яких 19 у фахових виданнях України, п'ять – у міжнародних наукометричних базах Scopus і Web of Science. За матеріалами досліджень отримано три патенти на корисну модель. Результати досліджень та основні положення дисертаційної роботи апробовані на Міжнародних науково-практичних конференціях, Міжнародних наукових інтернет-конференціях, Всеукраїнських наукових конференціях і науково-практичних семінарах.

4. Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. У дисертаційній роботі Яковенка Р.В. містяться раніше не захищені наукові положення. Згідно наданого звіту робота характеризується достатнім рівнем оригінальності та позбавлена ознак академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

5. Зауваження та дискусійні питання стосовно положень докторської дисертації.

За загальної позитивної оцінки виконаної роботи в ній мають місце ряд зауважень, зокрема:

1. В анотації дисертаційної роботи бажано було ширше висвітлити актуальність та наукову новизну отриманих результатів.

2. У таблицях 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 з метою оцінювання достовірності отриманих даних показник подано HP_{01} тоді, як в усіх інших таблицях дисертації HP_{05} , що потребує пояснення.

3. У розділі 3 автор використовує поняття «прояв токсичності» (ст. 103), зазначаючи про зниження чи підвищення його рівня. Потребує пояснення яким чином проходить фіксація токсичності.

4. Потребує додаткового пояснення чому в дослідженнях для позакореневого підживлення використано добрива Реакон CP-CO і DripFert ?

5. Варто після кожного підрозділу роботи короткі висновки, які сприятимуть кращому формуванню висновків до розділу та загальних висновків дослідження.

6. У таблицях 7.20, 7.22, 7.23, 7.24, 7.25 приведено лише суму виходу плодів вищого та першого товарних сортів і не подано роздільно, а разом. Варто було вказати всі товарні якості врожаю окремо.

7. У дисертаційній роботі велику кількість цифрового матеріалу наведено у таблицях, було б краще деякі з них показати графічно.

8. Потрібно було більш широко проаналізувати наведені у розділі 9 кореляційні залежності досліджуваних показників.

9. У рекомендаціях виробництву пункт 6 потрібно більш конкретизувати, вказавши норми добрив, які потрібно вносити у незрошуваних сильно- і середньорослих повторних насаджень яблуні з утриманням ґрунту під чистим паром.

10. У тексті дисертації варто дотримуватися єдиної термінології, словосполучень та окремих виразів.

6. Висновок. Не зважаючи на вказані зауваження, дисертаційна робота Яковенка Р.В. «Основи підвищення продуктивності яблуні і груші за оптимізованого удобрення» заслуговує позитивної оцінки. Вона є цілком завершеною самостійною науковою працею, виконана на актуальну тему, проведені дослідження мають теоретичне і практичне значення, як для науки, так і для виробництва. Дослідження виконано згідно з сучасними методиками дослідної справи, їх достовірність доведена статистичними обрахунками. За результатами досліджень здобувачем сформульовано наукові положення, зроблено висновки і рекомендації виробництву.

У цілому дисертаційна робота «Основи підвищення продуктивності яблуні і груші за оптимізованого удобрення», відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її автор Яковенко Роман Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.07 – плодівництво.

Офіційний опонент:

доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік АТНУ, заслужений
працівник сільського господарства України,
головний науковий співробітник
Інституту механіки та автоматизації
агропромислового виробництва
НААН України

Віктор ЛИСАНЮК

